

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yleisistä kielitutkinnoista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki yleisistä kielitutkinnoista, joka korvaisi nykyisen samannimisen lain. Ehdotetussa laissa kielitutkintojärjestelmä ja sen hallinto säilyisivät periaatteiltaan nykyisellään. Keskeisimmät muutosehdotukset koskevat tutkinnon järjestämislupamenettelyn korvaamista sopimusmenettelyllä, kielitutkinnon määrittelyä ja tutkinnon arvioinnin perusteena käytettävää taitotasosteikkoa sekä tutkintorekisteriä koskevien säännösten sisällyttämistä lakiin.

Lakiin tehtäisiin lisäksi perustuslain vaatimia muutoksia muun muassa kielitutkinnois-

ta perittävien maksujen perusteita, kielitutkintojen arvostelijarekisteriä sekä muutoksenhakua koskeviin säännöksiin. Lakiin sisällytettäisiin myös tutkintosuorituksen tarkistusarviointia koskevat säännökset, joista nykyisin säädetään asetuksella. Samoin lakiin tehtäisiin perustuslain vaatimia säännösten täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen liittyviä muutoksia. Koska pääosaa voimassa olevan kielitutkintolain säännöksistä joudutaisiin tässä yhteydessä muuttamaan, ehdotetaan säädettäväksi kokonaan uusi laki.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Yleisistä kielitutkinnoista annettu laki (668/1994), jäljempänä kielitutkintolaki, on ollut voimassa vuoden 1994 elokuun alusta. Lainsäädännön taustalla oli muun muassa tarve luoda Suomeen tutkintojärjestelmä, joka tuottaa vertailukelpoisia todistuksia useisiin kieliin. Tavoitteena pidettiin myös aikuisten kielten opetuksen ja oppimistavoitteiden yhtenäistämistä tutkintojärjestelmän avulla.

Yleisissä kielitutkinnoissa mitataan toiminnallista kielen osaamista yleisissä käytännön tilanteissa, joissa joudutaan puhumaan, kuuntelemaan, kirjoittamaan tai lukemaan jotakin vierasta kieltä. Tutkintoihin voi osallistua kuka tahansa riippumatta siitä miten ja missä hän on kielitaitonsa hankkinut.

Kielitutkintojen ylläpitämisestä ja kehittämisestä vastaa Opetushallitus. Opetushallituksen yhteydessä toimii asiantuntijaelimenä kielitutkintotoimikunta. Opetushallitus päättää tutkintojärjestelmään sisältyvistä kielistä ja kielitutkintojen perusteista kielitutkintotoimikunnan esityksestä. Opetushallitus päättää myös testien laatimisesta ja käytöstä ja myöntää järjestämisluvut. Opetushallitus on toiminut koko kielitutkintolain voimassaolajan yhteistyössä Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen kanssa. Toimeksiantosopimuksiin perustuva yhteistyön tarve korkeakoulujen ja muiden kielitaidon testaukseen erikoistuneiden tahojen kanssa todettiin jo voimassa olevan kielitutkintolain perusteluissa. Sopimuksen perusteella Soveltavan kielentutkimuksen keskus muun muassa laatii tutkinnoissa käytettävät testit ja koordinoi tutkintosuoritusten arviointia.

Kielitutkintojen järjestäminen edellyttää Opetushallituksen myöntämää järjestämislupaa. Lupa voidaan myöntää julkisen valvonnan alaisille oppilaitoksille, valtion virastoille ja laitoksille sekä suomalaisille tai muun

Euroopan talousalueen valtion lainsäädännön mukaisesti perustetuille Suomeen sijoittautuneille yrityksille ja muille yhteisöille. Yleisistä kielitutkinnoista annetun asetuksen (669/1994), jäljempänä kielitutkintoasetus, 6 §:n mukaan korkeakoulut voivat kuitenkin järjestää kielitutkintoja ilman lupamenettelyä.

Kielitutkinnon järjestämislupia on myönnetty on noin sadalle järjestäjälle. Järjestämisluvut on myönnetty perus- ja keskitason kielitutkintojen järjestämiseen. Näitä testejä järjestävät pääasiassa ammatilliset oppilaitokset, ammattikorkeakoulut, kansalais- ja työväenopistot sekä aikuislukiot. Ylimmän tason testejä järjestävät lähinnä korkeakoulut. Aktiivisista järjestäjistä ammattikorkeakouluja on tällä hetkellä yhdeksän ja yliopistoja neljä.

Kielitutkinnon voi suorittaa yhdeksässä kielessä, jotka ovat englantia, espanjaa, italiaa, ranskaa, ruotsia, saamea, saksaa, suomea ja venäjää. Kielitutkintoja järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Tutkintoja suoritetaan vuosittain 2 000—2 500. Vuonna 2003 suoritettujen tutkintojen määrä oli noin 3 300 tutkintoa. Vuoden 2002 loppuun mennessä kielitutkinnon oli suorittanut noin 19 000 henkilöä. Suoritetuista tutkinnoista noin 56 prosenttia oli englannin kielen, noin 17 prosenttia suomen ja noin 12 prosenttia ruotsin kielen tutkintoja. Venäjän ja saksan kielten osuudet olivat noin 5 prosenttia ja ranskan 3,5 prosenttia.

Kielitutkintojärjestelmän kehittämisen myötä tutkinnon järjestäjän tehtävät ovat viime vuosina rajoittuneet pääasiallisesti tutkintotilaisuuksien käytännön organisointiin. Järjestäjä on huolehtinut tutkintotilaisuuksien markkinoinnista, tiloista ja valvonnasta. Tutkintotodistusten allekirjoittaminen siirrettiin vuonna 1999 tutkintotoimikunnan puheenjohtajalle. Samassa yhteydessä arviointimenettelyä muutettiin niin, että tutkinnon järjestäjä lähettää suoritukset Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen koordinoimaan keskitettyyn arviointiin. Kes-

kus valitsee ja kutsuu kokoon arvioijat ja toimittaa arvioidut suoritukset tutkintotodistusten muodossa tutkintolautakunnan puheenjohtajan allekirjoitettavaksi. Näiden muutosten seurauksena tutkintotodistusten saanti on nopeutunut ja arvioinnin laadun tarkkailu tehostunut.

Kielitutkinnon rakenteesta ja arvioinnin perusteista ei ole säännöksiä nykyisessä laissa. Lain 3 § sisältää kuitenkin valtuuden säätää tutkintojen arvostelussa käytettävästä taitotasosteikosta asetuksella. Kielitutkintoasetuksen 5 §:n mukaan tutkintojen arvostelun tulee perustua kansainvälisesti tunnettuun taitotasosteikkoon. Kielitutkintojen arvioinnissa käytetty taitotasosteikko on sisällytetty yleisten kielitutkintojen perusteita koskevaan Opetushallituksen päätökseen.

Kielitutkintolain ja -asetuksen sanamuoto jätettiin arviointiasteikkoa koskevilta osin väljäksi, koska voimassa olevan lain säätämisen aikaan ei vielä ollut tutkintojen vertailua edistävää asteikkoa. Lain voimassaolon alkuvuosina arvioinnissa käytettiin asteikkoa, joka pohjautui pääasiassa the English-Speaking Unionin kehittämään yhdeksänportaiseen taitotasosteikkoon. 1990-luvun aikana kehitys Euroopassa kuitenkin eteni kuusiportaisen asteikon suuntaan. Kuusiportainen taitotasosteikko sisältyi Euroopan neuvoston vuonna 2001 laatimaan yhteiseen eurooppalaiseen kieliä koskevaan viitekehykseen (Council of Europe, 2001). Tämän seurauksena myös yleisessä kielitutkintojärjestelmässä otettiin käyttöön vuoden 2002 alusta lukien kuusiportainen taitotasosteikko.

Kielitutkinnon arvioijana on saanut toimia vain Opetushallituksen pitämään luetteloon merkitty sekä asetuksella säädetyn opettajankelpoisuuden täyttävä ja Opetushallituksen järjestämään arviointikoulutukseen osallistunut henkilö. Merkintä luetteloon on ollut määräaikainen. Merkintä on uudistettu, jos henkilö on ylläpitänyt taitoaan arvioimalla tutkintoja säännöllisesti ja osallistunut Opetushallituksen edellyttämään täydennyskoulutukseen. Luettelon pitämisen tarkoituksena on ollut arvioinnin laadun ennakkollinen tarkastaminen. Tietoja ovat käyttäneet ensisijaisesti Opetushallitus ja testien arviointia koordinoiva Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Yleisen kielitutkinnon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi tutkinnon järjestäjä on voinut periä kielitutkintolain 6 §:n mukaan tutkintoon osallistuvilta maksun. Maksun kohtuullisuuden varmistamiseksi sen enimmäismäärästä on päättänyt opetusministeriö. Yleiseen kielitutkintoon osallistuvilta perittävän maksun enimmäismäärästä annetun opetusministeriön asetuksen (1329/2001) mukaan maksut on ryhmitelty tutkinnon tason mukaan. Tällä hetkellä tutkinnosta perittävän maksun arvonlisäveroton enimmäismäärä perustason tutkinnosta on 50 euroa, keskitason tutkinnosta 67 euroa ja ylimmän tason tutkinnosta 119 euroa.

Kielitutkintolain 8 §:ssä on säädetty opetushallituksen lain perusteella tekemiä päätöksiä koskeva valituskielto. Kielitutkintoasetuksen 8 §:n 2 momentin 2 kohdassa on kuitenkin tutkintosuorituksen tarkistusarvostelun mahdollistava säännös. Sen mukaan tutkinnon järjestäjän tehtävänä on joko Opetushallituksen tai tutkintoon osallistuneen vaatimuksesta toimittaa tutkintosuoritukset tarkistusarvosteluun.

1.2. Kansainvälinen kehitys ja yleinen kielitutkintojärjestelmä

Viime vuosikymmeninä tapahtunut tavaroiden, palvelujen, pääomien ja ihmisten liikkuvuuden lisääntyminen on yleisesti herättänyt tarpeen yhtäältä kehittää erilaisia kielitutkintojärjestelmiä ja toisaalta arvioida kielitaitoa yhteismitallisten periaatteiden mukaisesti.

Euroopan neuvostossa on valmisteltu kielitaidon ja kielitutkintojen vertailua edistäviä asteikkoja ja järjestelmiä. Sen valmisteleva kuusiportainen taitotasosteikko on sisällytetty vuonna 2001 julkaistuu yhteiseen eurooppalaiseen kieliä koskevaan viitekehykseen. Euroopan unionin neuvoston 14.2.2002 antamassa päätöslauselmassa, joka koskee kielellisen monimuotoisuuden ja kielten oppimisen edistämistä Euroopan kielten teemavuoden 2001 tavoitteiden mukaisesti (2002/C 50/01) jäsenvaltioita kehoitetaan luomaan kielitaidon arviointia varten järjestelmiä, jotka perustuvat Euroopan neuvoston laatimaan yhteiseen eurooppalaiseen kieliä koskevaan viitekehykseen ja joissa otetaan riittävällä ta-

valla huomioon koulun ulkopuolinen oppiminen. Yleinen kielitutkintojärjestelmä noudattaa tätä suositusta.

Yleisiä kielitutkintoja koskeva tutkintojärjestelmä on luotu Suomen kansallisiin kielitaitotarpeisiin, ja se on kansainvälisesti katsoen lähes ainutlaatuinen. Yleisen kielitutkintojärjestelmän kaltainen, aikuisille tarkoitettu monen kielen tutkintojärjestelmä löytyy ainoastaan Espanjan Kataloniasta. Järjestelmien erona on, että Kataloniassa tutkinnon suorittajat ovat yleensä käyneet valtion kielikoulun kurssin ja suorittavat tutkinnon kursin päättökokeena.

Muiden maiden kielitaitotestit perustuvat tavallisesti erilaiselle tutkintojärjestelmäajattelulle kuin yleinen kielitutkintojärjestelmä. Ne ovat yleensä joko maan kansalliskielen testejä tai tiettyyn tarkoitukseen, esimerkiksi opettajien tai tulkkien kielitaidon testaamiseen, kehitettyjä jonkin vieraan kielen testejä. Erityisalojen testit ovat tyypillisesti tarjolla vain kansallisesti; laajemmin markkinoidaan vain kansalliskielen testejä. Eurooppalaisia valtakieliä puhuvissa maissa, kuten Englannissa tai Saksassa, aikuisille suunnatut kieltenopiskelijajärjestelmät ovat harvinaisempia kuin ”pienien kielten” maissa esimerkiksi Hollannissa tai Suomessa. Kielitaidon osoittaminen todistuksen avulla on tyypillisesti tullut tarpeelliseksi silloin, kun henkilö lähtee opiskelemaan tai töihin oman maansa rajojen ulkopuolelle. Silloin käytetään useimmiten sellaista testiä, jota kohdemaassa vaaditaan. Tämän seurauksena eri kielten testien taustalla on erilainen tutkintorakenne, joka tuottaa kuhunkin kieleen erilaisen todistuksen. Myös muissa pohjoismaissa tutkintotoiminta on keskittynyt kansalliskielen testaukseen.

Yleisen kielitutkintojärjestelmän ohella Suomessa on myös tarjolla useita ulkomaisia kielitutkintotestejä, erilaisia yleistaitotestejä ja akateemisia opintoja varten kehitettyjä testejä sekä eräitä ammattialakohtaisia testejä. Englannin kielen testeistä yleisimpiä ovat englantilainen FCE (Cambridge First Certificate in English), IELTS (International English Language Testing System) ja TOEFL (Test of English as a Foreign Language). Ranskan kielen testejä ovat muun muassa DELF (Diplôme d'Etude en Langue Française) ja DALF (Diplôme Approfondi de

Langue Française). Saksan kielen testejä ovat muun muassa ZD (Zertifikat Deutsch) ja ZMP (Zentrale Mittelstufenprüfung).

1.3. Nykytilan arviointi

Yleinen kielitutkintojärjestelmä on toiminut suhteellisen hyvin. Vuosittain tutkintoja on suoritettu 2 000—2 500. Tutkintojen määrän arvioidaan kuitenkin nousevan, vuonna 2003 suoritettiin noin 3 300 tutkintoa. Nousu johtuu erityisesti suomen ja ruotsin kielen tutkintojen lisääntyneestä tarpeesta. Uudessa kansalaisuuslaissa (359/2003) edellytetty kielitaito voidaan mainitun lain 17 §:n nojalla osoittaa muun muassa suorittamalla yleinen kielitutkinto yleistaitotasolla kolme. Lisäksi vuoden 2004 alusta voidaan myös julkisyhteisön henkilöstöltä vaadittava kielitaito osoittaa yleisellä kielitutkinnolla julkisyhteisön henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) sekä suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtioneuvoston asetuksen (481/2003) mukaisesti.

Tutkintojen järjestäjätverkko on laaja ja alueellisesti kattava. Ongelmana on kuitenkin ollut järjestäjien välisen yhteistyön selkiintymättömyys ja tutkintojen järjestämisen epäsäännöllisyys. Osa järjestämisluvan haltijoista on aktiivisia, osa ei juurikaan järjestä tutkintoja. Valtakunnallisia järjestämiskertoja on vain kaksi vuodessa. Tämän lisäksi on ollut tarvetta saada joustavuutta tutkinnon suorittamisaikoihin esimerkiksi riittävän suurta kohdejoukkoa varten. Tällaisia tarpeita on ollut muun muassa ulkoministeriöllä ja YK-joukkoihin lähtevillä. Toisaalta tutkintoja tulee voida järjestää myös järjestäjän kannalta taloudellisesti ja tehokkaasti riittävää osallistujajoukkoa varten.

Tutkinnon järjestäjän tehtävät ovat viime vuosina rajoittuneet markkinoinnin ohella tutkintotilaisuuksien käytännön järjestämiseen. Järjestäjän hakemukseen perustuva tutkintojen järjestämislupamenettely on lähinnä teknisiin järjestelyihin liittyvänä suhteellisen jähkä ja joustamaton. Lupien avulla ei myöskään ole riittävässä määrin voitu ohjata eikä edistää järjestäjien välistä yhteistyötä eikä myöskään seurata järjestäjätverkkoa. Lisäksi yliopistoilta ei ole edellytetty lupaa

lainkaan. Mainituista syistä on ilmennyt tarvetta järjestäjäverkon keskittämiseen ja luopumiseen nykyisestä järjestämislupamenettelystä. Nykyisiin tarpeisiin soveltuu järjestämislupaa paremmin mahdollisuus sopia järjestämisestä.

Kielitutkintojen arvioinnin keskeinen osa on taitotasosteikko, jonka perusteella arviot osallistujien kielitaidosta annetaan. Yleisen kielitutkinnon arvioinnissa tavoitteena on koko ajan ollut, että arvosanat ovat ymmärrettäviä ja mahdollisuuksien mukaan eurooppalaisessa kontekstissa hyväksyttäviä. Yleisessä kielitutkintojärjestelmässä nykyisin käytössä oleva taitotasosteikko on kansallinen sovellus Euroopan neuvoston kuusiporlaisesta taitotasosteikosta, jota on käytetty yleisissä kielitutkinnoissa vuodesta 2002 lukien. Asteikon vakiinnuttua on perusteltua sisällyttää säännökset tutkintojen tasoista ja arvioinnissa sovellettavasta taitotasosteikosta lakiin.

Uusi perustuslaki on tullut voimaan vuoden 2000 maaliskuun alussa. Perustuslaissa edellytetään muun muassa, että yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista, henkilötietojen suojasta ja luovuttamisesta ja maksujen perusteista säädetään laissa. Edelleen perustuslaki edellyttää, että asetuksenantovaltuus on täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritelty laissa. Kielitutkintojärjestelmän ylläpitäminen edellyttää tutkintosuoritusten arvostelijoita ja tutkinnon suorittaneita koskevien rekisterien pitämistä. Arvioijia koskevia säännöksiä on laissa, mutta säännösten sisältö ei kaikilta osin täytä perustuslain 10 §:ssä henkilötietojen suojalle ja luovuttamiselle asetettuja vaatimuksia. Kielitaidon arviointiin on luotu ennakollinen laadun varmistus kouluttamalla eri puolella Suomea asuvia kieltenopettajia kielitaidon testaukseen. Koulutuksen läpi käyneet ovat voineet hakeutua arvioijarekisteriin. Sen sijaan laissa ei ole lainkaan säännöksiä yleisen kielitutkinnon suorittaneista henkilöistä pidettävästä rekisteristä. Tutkintorekisterin keskitetty ylläpito on tarpeen, koska yleiseen kielitutkintoon voi osallistua ilman edeltävää opetusta eikä osallistujia näin ollen ole välttämättä kielitutkinnon järjestävän oppilaitoksen opiskelija.

Kielitutkinnoista perittäviä maksuja koskeva säännös ei nykyisellään täytä perustuslain

vaatimusta lain tasolla ilmenevistä maksujen perusteista. Tutkintomaksuilla on tarkoitus kattaa järjestäjälle tutkinnon järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Näitä ovat muun muassa testitilaisuuden järjestämisestä, testipakettien hankkimisesta ja testitilaisuuksien valvomisesta ja tiedotuksesta aiheutuvat kustannukset.

Voimassa olevassa kielitutkintolaissa on säädetty Opetushallituksen päätöksiä koskevasta muutoksenhakukiellosta. Tutkintosuorituksen tarkistusarvioinnista on säädetty kielitutkintoasetuksessa. Oikeusturvan takaamiseksi yleiselle muutoksenhakukiellolle ei kuitenkaan ole perusteita. Tutkintosuorituksen tarkistusarviointia koskevat säännökset tulee sisällyttää asetuksen sijasta lakiin.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on yleisiä kielitutkintoja koskevan lain sisällön selkeyttäminen. Edelleen tavoitteena on parantaa kielitutkintojärjestelmän toimivuutta ja lisätä tutkintojen järjestäjien välistä yhteistyötä sekä tarkistaa säädösten uuden perustuslain edellyttämällä tavalla.

Ehdotetussa laissa kielitutkintojärjestelmä ja sen hallinto säilyisivät periaatteiltaan ja rakenteeltaan nykyisellään. Lain sisältöä täsmennettäisiin määrittelemällä yleinen kielitutkinto ja sisällyttämällä lakiin kielitutkintojärjestelmän rakennetta ja arvioinnin perusteita koskeva säännös. Kielitutkinnon järjestämistä koskevaa menettelyä uudistettaisiin ja tutkintojen järjestäjien välistä yhteistyötä tehostettaisiin ottamalla järjestämis lupien sijasta käyttöön järjestäjien kanssa tehtävät sopimukset. Samoin lakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset, jotka tulee perustuslain mukaan antaa lain tasoisina. Lakiin sisällytettäisiin säännökset arvioijarekisterin ja tutkintorekisterin tarkoituksesta, rekisteröitävien henkilötietojen sisällöstä sekä tietojen sallitusta käyttötarkoituksesta, luovuttamisesta ja säilytysajasta. Tutkintomaksuja koskevaa säännöstä tarkennettaisiin lisäämällä siihen maksujen perusteita koskeva viittaus valtion maksuperustelakiin (150/1992). Opetushallituksen päätöksiä koskeva muutoksenhakukiello poistettaisiin. Tutkintosuorituksen tar-

kistuserviointia koskeva säännös sisällytettäisiin lakiin. Lisäksi laki sisältäisi voimassa olevaan lakiin verrattuna eräitä lähinnä teknisluonteisia tarkistuksia, esimerkiksi viittaussäännökset julkisyhteisön palveluksessa

olevalta henkilöltä vaadittavasta kielitaidosta annettuun lakiin ja kielitutkintotoimikunnan nimen muuttaminen yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnaksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Soveltamisala.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tutkinnoista ja niiden järjestämisestä. Myös kielitutkinnon määrittely ehdotetaan sisällytettäväksi pykälään Yleinen kielitutkinto on näyttötutkinto, johon osallistuminen on mahdollista riippumatta siitä, miten ja missä kielitaito on hankittu. Yleissä kielitutkinnoissa mitataan toiminnallista kielitaitoa eli kielen osaamista sellaisissa käytännön tilanteissa, joissa aikuinen joutuu puhumaan, kuuntelemaan, kirjoittamaan tai lukemaan jotakin vierasta kieltä. Julkisyhteisön henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annettu laki on tullut voimaan vuoden 2004 alusta. Lain 13 §:ssä ja suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtioneuvoston asetus annettuna valtioneuvoston asetuksella 13 §:ssä on säädetty siitä, millä tavoin yleisessä kielitutkinnoissa osoitettu kielitaito eri taitotasolla rinnastetaan valtioneuvoston kielitutkinnoissa osoitettuun kielitaitoon. Tätä koskeva viittaussäännös lisättäisiin pykälän 2 momenttiin.

2 §. *Tutkintojen hallinto.* Opetushallitus vastaisi edelleen yleisen kielitutkintojärjestelmän ylläpitämisestä, kehittämisestä ja valvonnasta. Kielitutkintojärjestelmä sisältää muun muassa kielitaidon testauksen asiantuntijuutta edellyttäviä tehtäviä. Käytännössä Opetushallitus on koko kielitutkintolain voimaoloajan toiminut yhteistyössä Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielitutkimuksen keskuksen kanssa. Muun muassa testien laatimiseen ja arviointiin liittyviä tehtäviä on sopimuksella hoidettu Jyväskylän yliopistossa. Pykälään ehdotetaan tämän vuoksi otettavaksi säännös, jonka mukaan Opetushallitus voisi tehdä yleisten kielitutkintojen laatimiseen ja arviointiin liittyviä sopimuksia korkeakoulujen kanssa. Määrittely mahdollistaisi tarvittaessa asiantuntemuksen nykyistä laajemman hankinnan sekä tehtävien tarkoitusten mukaisen jakamisen.

3 §. *Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta.* Pykälän mukaan Opetushallituksen yhteydessä toimisi edelleen kielitutkintotoimikunta. Sen nimi ehdotetaan muutettavaksi

yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnaksi (jäljempänä tutkintotoimikunta). Tutkintotoimikunnan asettaisi Opetushallitus viideksi vuodeksi kerrallaan. Tutkintotoimikunnan pääasialliset tehtävät määriteltäisiin laissa. Tutkintotoimikunta on asiantuntijaelin, jonka tehtävänä on käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja tärkeitä asioita sekä tehdä aloitteita tutkintojen kehittämiseksi Näistä tehtävistä voitaisiin säätää tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tutkintotoimikunnalle tehtäisiin myös lain 12 §:ssä tarkoitetut tarkistusarviointia koskevat vaatimukset. Tämän vuoksi pykälän 4 momentin mukaan tutkintotoimikunnan jäsenet toimisivat virkavastuulla. Hyvän hallinnon vaatimuksena julkiseen hallintotohtävään liittyvässä päätöksenteossa esitetään lisäksi, että hallintolain (434/2003) 27—29 §:ssä säädettyjä esteellisyysperusteita sovellettaisiin myös tutkintotoimikunnan jäseniin. Tutkintotoimikunnan kokoonpanosta, asettamisesta ja asioiden käsittelystä tutkintotoimikunnassa säädettäisiin samoin valtioneuvoston asetuksella. Opetushallitus päättää tutkintotoimikunnan jäsenten palkkioista.

4 §. *Tutkintojen järjestäminen.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kielitutkinnon järjestämisestä. Järjestämisluvamennettelyä luovuttaisiin. Lupien sijasta Opetushallitus sopisi kielitutkintojen järjestämisestä. Sopimuksia Opetushallitus voisi tehdä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Määräaikaisuus toisi järjestelmän käytännön toteutukseen tarvittavaa joustavuutta ja antaisi toisaalta mahdollisuuden tarkastella verkoston laajuutta ja toimivuutta eri tavoin kuin nykyisin. Pykälässä määriteltäisiin tahot, joiden kanssa sopimuksia olisi mahdollista tehdä. Sopimusmenettely koskisi myös korkeakouluja. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yleisesti edellytykset, jotka on otettava huomioon sopimuksia tehtäessä. Sopimuksia tulisi tehdä siinä laajuudessa, että tutkintotilaisuuksien tarjonta olisi alueellisesti tasapainoinen. Suomen ja ruotsin kielen tutkintojen järjestämisessä olisi otettava lisäksi huomioon ulkomaalaisten sijoittuminen. Järjestäjän käytettävissä tulee olla tut-

kintojen järjestämisen edellyttämät tilat, laitteet ja henkilöstö. Lisäksi säädettäisiin sopimuksen purkamismahdollisuudesta, jos järjestäjä laiminlyö lain ja sopimuksen mukaisia tehtäviään

5 § *Tutkinnon järjestäjän tehtävät.* Pykälässä säädettäisiin keskeisimmät tutkinnon järjestäjän tehtävät. Näitä olisivat tutkintojen järjestämisen ohella niistä tiedottaminen. Edelleen järjestän tulisi toimittaa tutkintosuoritukset arviointiin ja toimittaa opetustoimen viranomaisille niiden tarvitsemat tiedot tutkintojen järjestämisestä. Tutkinnon järjestäjien tehtävistä ja niitä koskevien sopimusten sisällöstä voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella on tarkoitus edellyttää sovittavaksi muun muassa kielistä ja tasoista, joilla tutkintoja järjestetään, tutkinnon järjestämiseen liittyvästä tiedotuksesta ja neuvonnasta, tutkinnon järjestämisen edellyttämästä henkilöstöstä, tiloista ja laitteista, yhteistyöstä muiden järjestäjien kanssa, sopimuksen irtisanomisesta, sopimusrikkomuksesta ja sen seuraamuksista.

6 §. *Tutkinnot.* Sopivan tasoisen testin löytämiseksi yleisiä kielitutkintoja toimeenpannaan kolmella eri tasolla. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi säännös kielitutkintojen tasoista. Edelleen säädettäisiin tutkintojen arvioinnissa käytettävästä kuusiportaisesta taitotasoasteikosta. Asteikon taitotasot yksi ja kaksi vastaisivat perustasoista suoritusta, taitotasot kolme ja neljä keskitasoista suoritusta ja taitotasot viisi ja kuusi ylimmän tason suoritusta. Kielitutkintojen kunkin taitotason testi sisältää nykyisellään viisi eri osakoetta: puheen ymmärtäminen, tekstin ymmärtäminen, puhuminen, kirjoittaminen sekä rakenteet ja sanasto. Osakoetta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Kielitutkintojen perusteista, tutkintokielistä sekä tutkinnoissa käytettävien testien laatimisesta ja käytöstä päätäisi nykyiseen tapaan Opetushallitus.

7 §. *Arvioijat.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tutkintosuoritusten arvioijista samaan tapaan kuin nykyisessä laissa. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin kelpoisuudesta, joka tutkintosuorituksen arvioijalla tulee olla. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää edellytykseksi soveltuva ylempi korkea-

koulututkinto ja asianomaisen kielen aineenhallinta ja sen taso. Lisäksi on tarkoitus edellyttää, että henkilö on osallistunut opetushallituksen järjestämään arvioijakoulutukseen. Myös tutkintosuoritusten arvioijille ehdotetaan säädettäväksi virkavastuu. Samoin hyvän hallinnon vaatimukset koskevat arvioijan puolueettomuutta. Tämän vuoksi esitetään, että hallintolain 27—29 §:ssä säädettyjä esteellisyysperusteita sovellettaisiin tutkintosuoritusten arvioijiin.

8 §. *Arvioijarekisteri.* Pykälässä säädettäisiin arvioijarekisterin ylläpitämisestä, käyttötarkoituksesta ja rekisteriin merkittävästä tietosisällöstä sekä tietojen säilyttämisestä. Rekisteriä ylläpitäisi pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus. Ylläpitämisen tarkoituksena on tutkintosuoritusten mahdollisimman yhdenmukaisen arvioinnin tason takaaminen. Käyttötarkoituksena on myös löytää rekisterin avulla kulloinkin tarvittava määrä tutkintojen arvioijia. Pykälän 2 momentin mukaan rekisteriin sisällytettäisiin seuraavat tiedot: nimi, henkilötunnus, maininta siitä, minkä kielen tai kielten arviointiin henkilö osallistuu ja henkilön yhteystiedot. Rekisteriin voitaisiin merkitä varsinaisten arvioijien ohella myös arviointiin osallistuvat haastattelijat. Rekisteriin merkittäisiin 3 momentin mukaan viiden vuoden ajaksi. Merkintä voitaisiin hakemuksesta uusida. Tällöin edellytettäisiin, että hakija on säilyttänyt kelpoisuutensa ja, että arviointitaitoa on käytännössä ylläpidetty. Opetushallitukselle säädettäisiin kuitenkin rekisterimerkinnän poistamismahdollisuus, jos arviointitoiminnassa ilmenee olennaisia puutteita tai laiminlyöntejä. Arvioijaa tulisi kuulla ennen merkinnän poistamista.

Arvioijarekisteriin sovellettaisiin lisäksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säännöksiä, kuten säännöksiä salassa pidettävien tietojen luovutuksesta. Salassa pidettäviä tietoja olisivat lähinnä lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaisesti salassa pidettäväksi pyydetty yhteystiedot. Arvioijarekisteriin sovellettaisiin lisäksi henkilötietolain (523/1999) säännöksiä.

9 §. *Tutkintotodistus.* Pykälässä säädettäisiin todistuksesta. Tutkintoon osallistuja saa todistuksen sen tason tutkinnoista, johon hän on osallistunut. Tutkintotodistuksen allekirjoittamisesta säädettäisiin valtioneuvoston

asetuksella. Tarkoitus on säätää, että todistukset allekirjoittaisi tutkintotoimikunnan puheenjohtaja.

10 §. *Yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteri.* Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös kielitutkinnon suorittaneista henkilöistä pidettävästä rekisteristä. Rekisterin ylläpitämisestä vastaisi Opetushallitus. Tutkintosuorituksia koskevien tietojen säilyttäminen keskitetyksi on tarpeen kielitutkintojärjestelmän seurantaan ja kehittämistä varten. Rekisteröinti on tarpeellista tutkintoon osallistuneiden kannalta, koska tiedot on sieltä saatavissa myös jälkikäteen. Rekisteriin talletettaisiin yleiseen kielitutkintoon osallistuneen nimi, henkilötunnus, kansalaisuus, sukupuoli, tutkinnon suorittamispaikka, tutkintokieli, saadut taitotasoarviot, tutkintokertojen ajankohta ja tarpeelliset yhteystiedot.

Salassa pidettäviä tietoja rekisterissä olisivat lähinnä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 22 ja 30 kohdan mukaiset testejä ja koesuorituksia koskevat tiedot sekä 31 kohdassa tarkoitettua salassa pidettäväksi pyydetty yhteystiedot. Tietojen luovutukseen soveltuksivat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain säännökset. Samoin rekisteriin sovellettaisiin henkilötietolakia. Yleisen kielitutkintorekisterin tiedot säilytettäisiin 30 vuotta.

11 §. *Tutkintomaksu.* Yleisiä kielitutkintoja järjestetään pääasiassa kunnallisissa tai yksityisissä oppilaitoksissa. Valtion oppilaitoksia ovat yliopistot. Suomen perustuslain 81 §:n 2 momentin säännös edellyttää, että valtion viranomaisten palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla. Tämän mukaisesti viittaus maksuperustelain säännöksiin esitetään lisättäväksi lakiin. Tutkintoon osallistujan kannalta on perusteltua, että tutkinnosta perittävä maksu säädetään kiinteäksi. Tarkoitus on säätää opetusministeriön asetuksella edelleen kiinteä maksu, joka porrastettaisiin eri taitotasoilla.

Tutkintomaksujen määrätymisen pohjana käytettäisiin tutkinnon järjestäjille tutkintotilaisuuksien järjestämisestä aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia. Järjestäjien kustannukset vaihtelevat riippuen osallistujien määrästä. Yhden testikerran hinta vaihtelee sekä samalla järjestäjällä että eri järjestäjien välil-

lä, koska suuri osa järjestää vain osan tutkintokielistä ja tasoista. Lisäksi järjestäjät kierättävät järjestämistä eri testikerroilla. Kielitutkintoihin osallistuvilta perittävien maksujen määrä on vuositasolla yhteensä arviolta 170 000 euroa.

12 §. *Tutkintonimikkeen käyttö.* Ehdotuksen mukaan yleisen kielitutkinnon nimeä saataisiin käyttää edelleen vain tämän lain mukaisesti suoritetusta tutkinnosta.

13 §. *Muutoksenhaku.* Ehdotuksen mukaan opetushallituksen lain nojalla tekemiin päätöksiin voisi pääsääntöisesti hakea muutosta valittamalla. Tällaisia ovat muun muassa päätös arvioijarekisteriin merkitsemisestä. Sen sijaan kielitutkintojen perusteita koskeva päätös normipäätöksenä sekä päätökset, jotka koskevat tutkintokieliä, tutkinnoissa käytettävien testien laatimista ja käyttöä samoin kuin kielitutkintotoimikunnan asettamista koskeva päätös jäisivät edelleen valitusoi-keuden ulkopuolelle.

Tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen ei edelleenkään haettaisi muutosta valittamalla. Kielitutkintoasetukseen 8 §:n 2 momentin tutkintosuorituksen tarkistusarviointia koskeva säännös otettaisiin lakiin yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevan Suomen perustuslain 80 §:n mukaisesti. Säännös rajattaisiin koskemaan vain tutkinnon suorittajaa. Tarkistusarviointia koskeva vaatimus tehtäisiin kirjallisesti kielitutkintotoimikunnalle, joka myös allekirjoittaa tutkintotodistukset. Tarkistusarvioinnissa on kysymys saman suorituksen uudelleenarvioinnista, ei uudesta suorituksesta. Tutkinnon uusimiskertoja ei myöskään ole rajoitettu. Tutkinnon arviointi ei koske yksilön lakisääteistä oikeutta tai velvollisuutta, vaan sen suorittaminen antaa henkilölle edun. Kyse ei näin ollen ole perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettua yksilön oikeutta tai velvollisuutta koskevasta päätöksestä, joka tulisi saada tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tästä syystä tarkistusarviointi on katsottava riittäväksi oikeussuojakeinoksi eikä sitä koskevas- ta päätöksestä voitaisi valittaa.

2. Esityksen taloudelliset sekä organisatoriset vaikutukset

Esityksellä ei sinänsä ole kustannuksia li-

sääviä vaikutuksia. Lain edellyttämät sopimukset valmistellaan opetushallituksessa virkatyönä. Kielitutkintojärjestelmän kehittämisestä ja ylläpitämisestä valtiolle aiheutuvat menot olivat vuonna 2002 noin 685 700 euroa.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu opetusministeriön ja Opetushallituksen yhteisessä valmisteluryhmässä, jossa oli myös Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen edustus. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasianministeriöltä, työministeriöltä, opetushallitukselta ja sen yhteydessä toimivalta kielitutkintotoimikunnalta, Suomen kuntaliitto ry:ltä, Kansalais- ja työväenopistojen Liitto KTOL ry:ltä, Suomen kansanopistoyhdistys ry:ltä, Ammatillisten oppilaitosten rehtoriliitto ry:ltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, Aikuis- ja koulutusneuvostolta, Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö VSY:ltä ja tietosuojavaltuutetun toimistolta.

Lausunnoissa on yleisesti pidetty esitystä hyvänä ja nykyistä tilannetta selkeyttävänä. Tutkinnon rakennetta ja arvioinnin perusteita koskevien säännösten sisällyttämistä lakiin on pidetty tarpeellisena. Määräajaksi tehtävien järjestämissopimusten käyttöön ottamisen nykyisten järjestämislupien sijasta on myös katsottu mahdollistavan nykyistä tehokamman järjestäjäverkoston laajuuden ja toimivuuden seurannan ja tuovan myös yhteismitallisuutta järjestämiseen. Arvioijarekisterin ja arvioijien määräaikaisuuden on katsottu varmentavan testaajien ammattitaidon tasoa. Ammattikorkeakoulujen lausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että kielitutkintotoimikunnan kokoonpanossa tulisi ottaa huomioon myös ammatillisen kielitaidon asiantuntijuus. Lausunnoissa esitetyt muutokset koskivat pääasiassa eräitä esitysluonnokseen sisältyneitä arvioijan kelpoisuutta ja rekisterin säilytysaikoja koskevia teknisiä puutteita, jotka on otettu huomioon. Lausuntokierroksen jälkeen esitystä on korjattu muun muassa oikeusministeriön ja Opetushallituksen ja tietosuojavaltuutetun toimiston ehdotusten perusteella, jotka koskivat

yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan tehtävien määrittelyä, sopimuksen purkamista, arvioijien kelpoisuutta, salassa pidettävien rekisteritietojen luovuttamista, muutoksenhakua ja lakiehdotuksen 2 §:ään sisältyvän sopimuksen määrittelyä.

4. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Lailla kumottaisiin yleisistä kielitutkinnoista 15 päivänä heinäkuuta 1994 annettu laki.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin kielitutkinnon järjestämistä koskevien sopimusten tekemiseksi ja yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan asettamiseksi.

Yleisten kielitutkintojen järjestämislupien voimassaololle ehdotetaan säädettäväksi siirtymäaika, joka päättyisi vuoden 2005 kesäkuun lopussa. Lisäksi yleisiä kielitutkintoja ennen tämän lain voimaantuloa järjestäneet yliopistot voisivat toimia tutkintojen järjestäjinä ilman sopimusta vuoden 2005 kesäkuun loppuun.

Muussa laissa tai asetuksessa tämän lain voimaan tullessa oleva viittaus yleisistä kielitutkinnoista annettuun lakiin tarkoittaisi tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

Oikeudesta käyttää kumottuun lakiin sisällytettyä yleisen kielitutkinnon nimeä sovelletaan mitä kumotussa laissa säädetään.

Yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteri ja arvioitsijaluettelo muuttuisivat tämän lain mukaisiksi tutkintorekisteriksi ja arvioijarekisteriksi.

Ennen 1 päivää tammikuuta 2002 suoritettujen yleisten kielitutkintojen yhdeksänportaisen taitotasoasteikon tasot vastaavat 3 §:ssä tarkoitettuja kuusiportaisen taitotasoasteikon tasoja siten kuin 5 päivänä toukokuuta 2003 annetussa opetushallituksen määräyksessä (D 18/011/2003) määrätään.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

yleisistä kielitutkinnoista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään yleisistä kielitutkinnoista ja niiden järjestämisestä.

Yleisellä kielitutkinnolla tarkoitetaan kielitaidon hankkimistavasta riippumatonta toiminnallisen kielitaidon osoittamiseksi järjestettyä tutkintoa.

Yleisellä kielitutkinnolla osoitetun suomen ja ruotsin kielen taidon rinnastamisesta julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavaan kielitaitoon säädetään erikseen.

2 §

Tutkintojen hallinto

Yleisestä kielitutkintojärjestelmästä, sen kehittämisestä ja valvonnasta vastaa opetushallitus. Opetushallitus voi tehdä yleisten kielitutkintojen laatimiseen ja arviointiin liittyviä sopimuksia korkeakoulujen kanssa.

3 §

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta

Opetushallituksen yhteydessä on yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta, jonka opetushallitus asettaa viideksi vuodeksi kerrallaan.

Tutkintotoimikunnan tehtävänä on sen lisäksi, mitä 12 §:ssä säädetään, käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja tärkeitä asioita sekä tehdä aloitteita kielitutkintojen kehittämiseksi. Näistä tehtävistä voidaan antaa tarvittaessa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tutkintotoimikunnan kokoonpanosta, asettamisesta ja asioiden käsittelystä tutkintotoimikunnassa säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetushallitus päättää tutkintotoimikunnan jäsenten palkkioista.

Tutkintotoimikunnan jäsenet toimivat virkavastuulla. Tutkintotoimikunnan jäsenen esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 27—29 §:ssä säädetään.

4 §

Tutkintojen järjestäminen

Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä korkeakoulujen, valtion virastojen ja laitosten ja sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on joko perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa tai lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tai ammatillisesta

aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa taikka vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa tai perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän sekä tarvittaessa muiden sellaisten rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.

Sopimuksia tehtäessä on otettava huomioon, että tutkintotilaisuuksia on tarjolla alueellisesti riittävä määrä. Sopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että järjestäjän käytettävissä on tutkintojen järjestämisen edellyttämä henkilöstö, tilat ja laitteet. Sopimus voidaan purkaa, jos tutkinnon järjestäjä laiminlyö sopimuksen mukaisia tehtäviään.

5 §

Tutkinnon järjestäjän tehtävät

Tutkinnon järjestäjän tehtävänä on:

1) järjestää tutkinnot sopimusehtojen mukaisesti;

2) tiedottaa tutkinnoista niin, että tutkintoihin osallistuminen on tasapuolisesti mahdollista kaikille kansalaisryhmille;

3) toimittaa tutkintosuoritukset arvioitaviksi; sekä

4) toimittaa opetustoimen viranomaisille niiden tarvitsemat tiedot tutkintojen järjestämisestä.

Tutkinnon järjestäjien tehtävistä ja niitä koskevien sopimusten sisällöstä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Tutkinnot

Yleisiä kielitutkintoja järjestetään perus-, keski- ja ylimmällä tasolla. Kielitaitoa arvioidaan kuusiportaisella taitotasoasteikolla. Taitotasot yksi ja kaksi vastaavat perustasoisista suoritusta, taitotasot kolme ja neljä keskitasoisista suoritusta ja taitotasot viisi ja kuusi ylimmän tasoista suoritusta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tutkintojen osakokeista.

Opetushallitus päättää yleisten kielitutkintojen perusteista, tutkintokielistä sekä tutkinnoissa käytettävistä testeistä.

7 §

Arvioijat

Yleisen kielitutkintosuorituksen arvioijana voi toimia henkilö, jolla on valtioneuvoston asetuksella säädetty kelpoisuus ja joka on hakemuksesta merkitty opetushallituksen ylläpitämään arvioijarekisteriin.

Arvioijat toimivat virkavastuulla. Arvioijan esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

8 §

Arvioijarekisteri

Opetushallitus ylläpitää yleisten kielitutkintojen arviointiin osallistuvista henkilöistä rekisteriä tutkintosuoritusten yhdenmukaisen arvioinnin tason turvaamiseksi.

Rekisteriin talletetaan henkilön nimi, henkilötunnus, sekä kieli tai kielet, joita henkilö on oikeutettu arvioimaan. Lisäksi rekisteriin talletetaan tarpeelliset yhteystiedot.

Henkilö merkitään arvioijarekisteriin viiden vuoden ajaksi, ja merkintä voidaan hakemuksesta uusua, edellyttäen että henkilö täyttää edelleen 7 §:ssä säädetty vaatimukset ja on käytännössä ylläpitänyt arviointitaitoaan. Jos henkilön suorittamissa arvioinneissa ilmenee olennaisia puutteita tai laiminlyöntejä, opetushallitus voi arvioijaa kuultuaan poistaa merkinnän ennen määräajan päättymistä.

Arvioijarekisteriin sovelletaan lisäksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) ja henkilötietolain (523/1999) säännöksiä.

9 §

Tutkintotodistus

Tutkintoon osallistuja saa todistuksen, joka sisältää arvioinnin sen tasoisesta tutkinnoista, johon hän on osallistunut. Todistuksen allekirjoittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteri

Opetushallitus ylläpitää yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriä suoritettuja kielitutkintoja ja tutkintoihin sisältyviä osakokeita koskevien tietojen säilyttämistä sekä yleisen kielitutkinnon toimivuuden seurantaan varten.

Rekisteriin talletetaan yleiseen kielitutkintoon osallistuneen nimi, henkilötunnus, kansalaisuus, sukupuoli, tutkinnon suorittamispaikka, tutkintokieli, saadut taitotasoarviot, tutkintokertojen ajankohta ja tarpeelliset yhteystiedot.

Tutkintorekisterin tiedot säilytetään 30 vuotta.

Tutkintorekisteriin sovelletaan lisäksi viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) ja henkilötietolain (523/1999) säännöksiä.

11 §

Tutkintomaksu

Yleisen kielitutkinnon järjestäjä perii tutkintoon osallistuvalla tutkintomaksun. Tutkintomaksujen määräytymisen pohjana käytetään tutkintotilaisuuksien järjestämisestä aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia. Tutkintomaksun määrästä eri taitotasoilla säädetään opetusministeriön asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävästä maksuista säädetään.

12 §

Tutkintonimikkeen käyttö

Yleisen kielitutkinnon nimeä saa käyttää vain tutkinnosta, joka on suoritettu tämän lain mukaisesti.

13 §

Muutoksenhaku

Opetushallituksen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla

siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Tutkintosuorituksen arviointiin tyytymätön voi kuitenkin vaatia yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnalta kirjallisesti tarkistusarviointia 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tutkinnon suorittajalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Tarkistusarviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Tällä lailla kumotaan yleisistä kielitutkinnoista 15 päivänä heinäkuuta 1994 annettu laki (668/1994).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin kielitutkinnon järjestämistä koskevien sopimusten tekemiseksi ja yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan asettamiseksi.

15 §

Siirtymäsäännökset

Muussa laissa tai asetuksessa tämän lain voimaan tullessa oleva viittaus yleisistä kielitutkinnoista annettuun lakiin tarkoittaa tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

Oikeudesta käyttää kumottuun lakiin sisällytynyttä yleisen kielitutkinnon nimeä on voimassa mitä kumottavassa laissa säädetään.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty yleisten kielitutkintojen järjestämisluvat ovat voimassa vuoden 2005 kesäkuun loppuun. Yliopistot, jotka ovat järjestäneet yleisiä kielitutkintoja ennen tämän lain voimaantuloa, voivat järjestää yleisiä kielitutkintoja ilman sopimusta vuoden 2005 kesäkuun loppuun.

Ennen 1 päivää tammikuuta 2002 suoritettujen yleisten kielitutkintojen yhdeksänportaisen taitotasoasteikon tasot vastaavat

6 §:ssä tarkoitettuja kuusiportaisen taito-
tasoasteikon tasoja siten kuin 5 päivänä tou-
kokuuta 2003 annetussa opetushallituksen
määräyksessä (D 18/011/2003) määrätään.

Arvioitsijaluettelo ja kielitutkintorekisteri
muuttuvat tämän lain mukaisiksi arvioijare-
kisteriksi ja yleisten kielitutkintojen tutkinto-
rekisteriksi.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*